

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 05
Rotel 0502

DOM
2022-04-21
Stockholm

Mål nr
B 619-20

Sid 1 (7)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts dom den 12 december 2019 i mål nr B 3845-18, se bilaga A

PARTER (antal tilltalade 2)

Klagande (Åklagare)

Kammaråklagare Leif Görts
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot korruption

Motpart (Tilltalad)

PETRA Susanne Nettelbladt, 19680212-0623
Diamantgången 69
135 49 Tyresö

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Stefan Häge
Kiström Advokatbyrå KB
Box 7184
103 88 Stockholm

SAKEN

Grovt tagande av muta

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.
 2. Stefan Häge får ersättning av staten med 57 410 kr. Av beloppet avser 43 260 kr arbete, 2 112 kr tidsspillan, 556 kr utlägg och 11 482 kr mervärdesskatt. Staten ska även slutligt svara för denna kostnad.
-

Dok.Id 1597832

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290	Birger Jarls Torg 10	08-561 670 00		måndag – fredag
103 17 Stockholm		08-561 672 90		09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se		
		www.svea.se		

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts dom den 12 december 2019 i mål nr B 3845-18, se bilaga A

PARTER (antal tilltalade 2)

Klagande (Åklagare)

Kammaråklagare Leif Görts
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot korruption

Motpart (Tilltalad)

BARBRO Margareta Nettelbladt, 19451205-0347
Maria Sofias Väg 1 D Lgh 1002
135 63 Tyresö

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Clas Jörgensen
Advokatfirman Helios AB
Garvargatan 5
112 21 Stockholm

SAKEN

Penningtvättsbrott

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.
 2. Clas Jörgensen får ersättning av staten med 50 165 kr. Av beloppet avser 37 492 kr arbete, 2 640 kr tidsspillan och 10 033 kr mervärdesskatt. Staten ska även slutligt svara för denna kostnad.
-

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Åklagarens talan mot Petra Nettelbladt

Åklagaren har yrkat att hovrätten ska döma Petra Nettelbladt för grovt tagande av muta enligt 10 kap. 5 a och 5 c §§ brottsbalken enligt följande i hovrätten justerade gärningsbeskrivning:

Grovt tagande av muta

Petra Nettelbladt har under tiden från och med december 2014 till och med juli 2017, i Tyresö, uppsåtligen vid fyra tillfällen, mottagit sammanlagt 480 000 kronor från Olof Nordström. Mottagandet av pengarna har varit otillbörliga förmåner för Petra Nettelbladt då medlen lämnats henne för utövningen av hennes arbete som hemtjänstvårdare för Olof Nordström. Mottagandet har skett genom att pengarna överfördes till Barbro Nettelbladts bankkonto där medlen förvarats och hanterats för Petra Nettelbladts räkning.

Alternativt har Petra Nettelbladt mottagit pengarna för annan genom att medverka till, eller godta, att medlen överfördes till Barbro Nettelbladt.

Brottet är grovt då det avsett ett sammantaget betydande värde och då Petra Nettelbladt allvarligt missbrukat sin ställning som hemtjänstvårdare vilket varit starkt ägnat att skada förtroendet för hemtjänstverksamheten.

Åklagaren har vidare yrkat att hovrätten ska förverka ett belopp om 480 000 kr från Petra Nettelbladt så som utbyte av brott enligt 36 kap. 1 § brottsbalken.

Petra Nettelbladt har motsatt sig att hovrätten ändrar tingsrättens dom.

Åklagarens talan mot Barbro Nettelbladt

Åklagaren har yrkat att hovrätten ska döma Barbro Nettelbladt för penningtvättsbrott enligt 3 § första stycket 1 lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott enligt följande i hovrätten justerade gärningsbeskrivning:

Penningtvättsbrott

Barbro Nettelbladt har under tiden från och med december 2014 till och med juli 2017, i Tyresö, uppsåtligen tillåtit att 480 000 kronor som härrör från mutbrott överfördes från Olof Nordström till hennes konto i Swedbank. Hon har därefter disponerat medlen genom att dels i april 2016 använda 164 000 kronor av medlen för att betala en bil åt Petra Nettelbladt, dels i februari, juni och juli 2017 överföra sammanlagt 190 000 kronor till Petra Nettelbladts konton. Barbro Nettelbladts åtgärder att motta och transferera medlen har syftat till att dölja att pengarna härrör från brott samt även till att främja möjligheterna för annan att tillgodogöra sig värdet av medlen.

Barbro Nettelbladt har motsatt sig att hovrätten ändrar tingsrättens dom.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Utredningen

Hovrätten har i överklagade delar tagit del av samma bevisning som tingsrätten. På åklagarens begäran har tilläggsförhör hållits med Petra Nettelbladt och Barbro Nettelbladt. Som ny skriftlig bevisning i hovrätten har Barbro Nettelbladt åberopat ett testamente från år 2015, ett testamente från år 2017, promemoria angående god man, polisanmälan och skriftväxling med åklagaren angående begäran om komplettering av förundersökningen.

Omfattningen av hovrättens prövning

Åklagaren har i hovrätten endast gjort gällande att Petra Nettelbladt har gjort sig skyldig till grovt tagande av muta och Barbro Nettelbladt till penningtvättsbrott. De båda har även i hovrätten erkänt att de påstådda transaktionerna har ägt rum och att pengar satts in på konto tillhörigt Barbro Nettelbladt. Vidare har Petra Nettelbladt vidgått att hon arbetade som hemtjänstvårdare och kontaktperson åt Olof Nordström från 2014 till och med november 2015 då hon i praktiken slutade sin anställning hos Lindalen. Petra Nettelbladt har förnekat att hon har mottagit pengar från Olof Nordström eller att hon medverkat till eller godtagit att medel överförts från honom till Barbro Nettelbladt. Petra Nettelbladt har vidare förnekat att hon känt till varifrån de pengar hon fått av Barbro Nettelbladt härrört.

Barbro Nettelbladt har haft samma inställning till åtalet som antecknats i tingsrättens dom.

Frågan om Petra Nettelbladt ska dömas för tagande av muta

Tingsrätten har redogjort för vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att någon ska kunna dömas för brottet tagande av muta. Hovrätten ansluter sig till den redogörelsen.

I tillägg till vad tingsrätten har redovisat ska påpekas att ett s.k. tjänstesamband i allmänhet anses finnas så snart som mottagaren har någon möjlighet till påverkan eller inflytande i något avseende som berör givaren. Åklagaren har inte, utöver att ange att Petra Nettelbladt arbetat som hemtjänstvårdare hos Olof Nordström, förklarat hur Olof Nordström genom pengagåvorna kunnat påverka Petra Nettelbladt eller på annat sätt utöva inflytande över henne i något avseende som berört Olof Nordström. Det får emellertid anses ligga i öppen dag att mer värdefulla gåvor till en hemtjänstvårdare kan medföra att han eller hon

tillhandahåller hemtjänst i en större omfattning eller med annat innehåll än brukaren har rätt till.

En förutsättning för att Petra Nettelbladt ska kunna dömas för tagande av muta enligt åklagarens huvudpåstående är att hon uppsåtligen mottagit de pengar som Olof Nordström har överfört.

Beträffande överföringarna den 9 december 2014 på 140 000 kr och den 25 februari 2015 på 50 000 kr är det klarlagt att de mottagits av Barbro Nettelbladt. Hon har i sin tur fört över beloppen, eller delar av dem, från sitt transaktionskonto till ett av sina sparkonton. Det finns inte någon utredning som visar att Petra Nettelbladt medverkade vid någon av dessa överföringar eller på annat sätt hade kännedom om dem när de genomfördes. Det framgår inte heller av utredningen om Petra Nettelbladt, genom överföringar från Barbro Nettelbladt, uttag eller på något annat sätt, fick del av dessa pengar innan bilköpet aktualiserades i april år 2016. Det har inte heller framkommit att Petra Nettelbladt ens då fick kännedom om att Barbro Nettelbladt mottagit pengar från Olof Nordström. Det kan särskilt framhållas att de åberopade delarna av förhör med Petra Nettelbladt och Barbro Nettelbladt under förundersökningen inte förefaller avse överföringarna år 2014 och 2015. Det är därmed, som tingsrätten har funnit, inte ställt utom rimligt tvivel att Petra Nettelbladt känt till Olof Nordströms överföringar till Barbro Nettelbladt under 2014 och 2015. Det som framkommit vid tilläggsförhören med dem båda i hovrätten medför inte någon annan bedömning.

Vad sedan gäller åklagarens alternativa påstående, dvs. att Petra Nettelbladt har mottagit gåvorna för annans räkning, konstaterar hovrätten att åklagaren, trots uttrycklig fråga från hovrätten, inte har förklarat vilket faktiskt handlande, eller underlåtenhet, från Petra Nettelbladts sida som konstituerar en medverkan till eller godtagande av överföringar från Olof Nordström till Barbro Nettelbladt. Den framlagda utredningen förklarar inte heller på vilket sätt en medverkan eller ett godtagande ska ha skett.

Sammantaget är det alltså inte utrett att Petra Nettelbladt, när det gäller överföringarna år 2014 och 2015, uppsåtligen mottagit pengarna för egen räkning eller för annan genom att medverka till eller godta att de överfördes till Barbro Nettelbladt.

Vad gäller de överföringar Olof Nordström ska ha genomfört under 2016 och 2017 gör hovrätten följande överväganden.

Som tingsrätten har konstaterat hade Petra Nettelbladt slutat sin anställning, i vart fall i praktiken, när Olof Nordström gjorde överföringarna till Barbro Nettelbladt den 25 februari 2016 på 140 000 kr och den 27 januari 2017 på 150 000 kr. Det följer av 10 kap. 5 a § andra stycket brottsbalken att straffbestämmelsen om tagande av muta är tillämplig även om gärningen har begåtts efter att gärningsmannens anställning har upphört.

Petra Nettelbladt och Barbro Nettelbladt har beskrivit att Petra Nettelbladt och Olof Nordström, utöver den relation som följde av hennes tjänst, även hade en vänskapsrelation. Denna relation ska ha tagit sin början redan innan Petra Nettelbladt började som hemtjänstvårdare hos Olof Nordström och fortsatt sedan hennes anställning hade upphört. Barbro Nettelbladt har uppgett att Petra Nettelbladt även därefter hjälpte Olof Nordström med städning, tvätt m.m. Det finns ingen utredning som motsäger Petra Nettelbladts och Barbro Nettelbladts beskrivning av hur vänskapsrelationen såg ut. Med beaktande av detta kan det inte anses styrkt att överföringarna under år 2016 och 2017 från Olof Nordström inte har haft sin grund i Olof Nordströms vänskapsrelation med Petra Nettelbladt utan i stället utgjort belöning för Petra Nettelbladts tidigare arbete som hemtjänstvårdare för honom.

Sammantaget ska åtalet mot Petra Nettelbladt för grovt tagande av muta ogillas. Tingsrättens dom i denna del ska alltså inte ändras.

Frågan om Barbro Nettelbladt ska dömas för penningtvättsbrott

Åklagarens påstående om att Barbro Nettelbladt har gjort sig skyldig till penningtvättsbrott grundas helt på att Petra Nettelbladt gjort sig skyldig till brottet tagande av muta. Då åtalet mot Petra Nettelbladt ogillas ska följaktligen även åtalet mot Barbro Nettelbladt ogillas. Tingsrättens dom ska därför inte heller ändras i den delen.

Förverkande

Eftersom Petra Nettelbladt frikänns från ansvar även i hovrätten ska åklagarens yrkande om förverkande avslås.

Ersättningsfrågor

Stefan Häge har begärt ersättning för 37 timmars arbete och Clas Jörgensen för 32 timmars arbete.

Målet i hovrätten har vad gäller ansvarspåståendena varit av mindre omfattning än det var i tingsrätten. Det har inte efter tingsrättens dom vidtagits några mer omfattande utredningsåtgärder och utredningen i hovrätten har i allt väsentligt varit densamma som i tingsrätten. Processen i hovrätten har inte aktualiserat några nya rättsfrågor. Den arbetade tid som försvararna har lagt ned framstår mot denna bakgrund som något för hög, även med beaktande att det har förflutit relativt lång tid sedan målet prövades i tingsrätten. Ersättningen för arbete bör därför bestämmas efter en tidsåtgång om 30 timmar när det gäller Stefan Häge och 26 timmar när det gäller Clas Jörgensen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2022-05-19.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Thomas Kaevegaard, förre rådmannen Håkan Larson, tf. hovrättsassessorn Fredrik Lasson, referent, samt nämndemännen Per Göransson och Jabin Ezdani Khan.

Avräkningsunderlag för Petra Nettelbladt bifogas.

Underlaget avser

Person-/samordningsnummer/födelsetid 19680212-0623	Datum för dom/beslut 2022-04-21
Efternamn Nettelbladt	Förnamn PETRA Susanne

Ovan angiven person har under en sammanhängande tid av minst 24 timmar varit frihetsberövad som anhållen, häktad eller på något annat sådant sätt som avses i 19 a § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. eller 10 a § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård under nedan angivna tider.

Frihetsberövad

Frihetsberövandet hävt/upphört/avbrutet

Datum 2018-06-18	Datum 2018-06-19
---------------------	---------------------

Särskild anteckning

- ☐ Kriminalvården har lämnat domstolen en underrättelse om att det finns uppgifter hos Kriminalvården som är av betydelse för avräkning (8 § förordningen (1974:286) om beräkning av strafftid m.m.).

Särskild upplysning till Kriminalvården m.fl. myndigheter

- ☐ Det finns tidigare meddelad dom, beslut eller avräkningsunderlag enligt 12 a § straffföreläggandekungörelsen (1970:60) som innehåller uppgift om frihetsberövande som har betydelse för avräkning (3 § 4 förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.).

Fredrik Lasson

Dok.Id 1597917

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 10	08-561 670 00 08-561 672 90 E-post: svea.hovratt@dom.se Webb: www.svea.se		måndag–fredag 09:00–16:30

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 2

DOM
2019-12-12
meddelad i
Nacka

Mål nr: B 3845-18

1

PARTER (Antal tilltalade: 2)

Tilltalad

PETRA Susanne Nettelbladt, 19680212-0623
Diamantgången 69
135 49 Tyresö

Offentlig försvarare:

Advokat Stefan Häge
Kiström Advokatbyrå KB
Box 7184
103 88 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagare Leif Görts
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot korruption
Box 57
101 21 Stockholm

Målsägande

Dödsboet efter Olof Nordström
Bollmora Allé 9 Lgh 1203
135 39 Tyresö

Bilaga A

B 619-20

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

1. Grovt bedrägeri, 9 kap 3 § brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2017
2014-12-09 -- 2017-02-02 (4 tillfällen)
2. Ocker, grovt brott, 9 kap 5 § 1 st och 3 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2017
2016-01-01 -- 2016-12-31
3. Grovt tagande av muta, 10 kap 5 a § och 5 c § brottsbalken
2016-08-01 -- 2017-08-30

Skadestånd

Dödsboet efter Olof Nordströms skadeståndsyrkande avslås.

Förverkande och beslag

Yrkandet om förverkande av medel enligt 36 kap. 1 § brottsbalken avslås.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 20 E-post: nacka.tingsratt.avdelning2@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag - fredag 08:00-16:30

Ersättning

1. Stefan Häge får ersättning av staten med 106 571 kr. Av beloppet avser 82 800 kr arbete, 1 897 kr tidsspillan, 560 kr utlägg och 21 314 kr mervärdesskatt.
 2. Staten ska stå för kostnaden för försvararen och målsägandebiträdet.
-

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 2

DOM
2019-12-12
meddelad i
Nacka

Mål nr: B 3845-18

Tilltalad

BARBRO Margareta Nettelbladt, 19451205-0347
Maria Sofias Väg 1 D Lgh 1002
135 63 Tyresö

Offentlig försvarare:

Advokat Clas Jörgensen
Advokatrifirman Helios AB
Kungsgatan 8
111 43 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagare Leif Görts
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot korruption
Box 57
101 21 Stockholm

Målsägande

Dödsboet efter Olof Nordström
Bollmora Allé 9 Lgh 1203
135 39 Tyresö

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

Penningtvättsbrott, 3 § 1 st 1 p lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott
2014-12-09 -- 2017-07-31 (4 tillfällen)

Skadestånd

Dödsboet efter Olof Nordströms skadeståndsyrkande avslås.

Förverkande och beslag

Yrkandet om förverkande av i beslag tagna pengar, 198 079 kr, avslås. Beslaget hävs
(Polismyndigheten Region, beslagsliggare 5000-BG14273-1).

Ersättning

1. Clas Jörgensen får ersättning av staten med 91 138 kr. Av beloppet avser 70 380 kr arbete, 2 530 kr tidsspillan och 18 228 kr mervärdesskatt.

2. Staten ska stå för kostnaden för försvararen och målsägandebiträdet.
-

BEGÄRAN OCH INSTÄLLNING**Åtalet**

Åklagaren har begärt att Petra Nettelbladt och Barbro Nettelblad ska dömas för de brott som anges nedan. Åklagaren har påstått att följande har hänt.

1. GROVT BEDRÅGERI *alternativt* GROVT OCKER OCH GROVT TAGANDE AV MUTA

Petra Nettelbladt har varit Olof Nordströms hemtjänstvårdare under tiden från och med 2014 - november 2015. Hon har under denna tid och också senare hjälpt Olof Nordström med hans bankbetalningar. Petra Nordström har, i Tyresö kommun, olovligen samt med användande av Olof Nordströms bankdosa och sin kunskap om hans bankuppgifter, vid fyra tillfällen överfört pengar från hans konto till Barbro Nettelbladts lönekonto i Swedbank, för att sedan tillgodogöra sig medlen personligen. Hennes åtgärder har inneburit en sammanlagd vinning om 480 000 kr och motsvarande skada för Olof Nordström.

Medlen har överförts vid följande tiderpunkter och belopp.

Den 9 december 2014, 140 000 kr.

Den 25 februari 2015, 50 000 kr.

Den 25 februari 2016 140 000 kr

Den 2 januari 2017 150 000 kr.

Gärningarna har begåtts med uppsåt.

Brotten är grova då Petra Nettelbladt allvarligt missbrukat Olof Nordströms förtroende för henne, gärningarna avsett ett sammanlagt betydande värde samt gärningarna varit av särskilt farlig art genom att Petra Nettelbladt utnyttjat sin ställning som vårdare i hemtjänsten därmed allvarligt skadat förtroendet för hemtjänstverksamheten.

Alternativt**Grovt ocker och grovt tagande av muta**

Petra Nettelbladt har i vart fall uppsåtligen utnyttjat Olof Nordströms trångmål, oförstånd och beroende ställning till henne genom att påverka honom att genomföra nämnda banköverföringar som gåva. Mottagande av pengarna har vidare skett för Petra Nettelblads anställning som hemtjänstvårdare och har därför under alla förhållanden varit otillbörliga

förmåner.

Brotten är grova då de avsett sammantaget betydande värden och inneburit att Petra Nettelbladt allvarligt missbrukat sin ställning som hemtjänstvårdare mot en skyddsbehövande person, vilket varit starkt ägnat att skada förtroendet för hemtjänstverksamheten.

Lagrum: 9 kap. 3 § brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2017 (grovt bedrägeri) 9 kap. 5 § brottsbalken i sin lydelse före den 1 juli 2017 och 10 kap. 5 a och c §§ brottsbalken (grovt ocker och grovt tagande av muta)

2. PENNINGTVÄTTSBROTT

Barbro Nettelbladt har medverkat till brotten under åtalpunkt 1 genom att under tiden från och med december 2014 till och med juli 2017 i Tyresö uppsåtligen tillåta Petra Nettelbladt att föra över medlen till hennes lönekonto. Hon har därefter fört medlen vidare till ett annat konto i Swedbank hon disponerar för att sedan delvis föras vidare till konto som hennes dotter Petra Nettelbladt disponerade och delvis användas för betalningar av dotterns konsumtion. Barbro Nettelblads åtgärder har syftat till att dölja att pengarna härrör från brott samt även till att främja möjligheterna för annan att tillgodogöra sig värdet av medlen.

Lagrum: 3 § 1 st 1 p lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott

3. GROVT OCKER OCH GROVT TAGANDE AV MUTA

Petra Nettelbladt har någon gång under tiden augusti 2016 till och med augusti 2017 i Tyresö uppsåtligen utnyttjat Olof Nordströms oförstånd och beroende ställning till henne genom att överenskomma med honom om att förvara hans ärvda föräldrars smycken och klockor åt honom på obestämd tid, för att förhindra att föremålen tillföll Olof Nordströms släktingar vid hans frånfälle. Hennes förfarande har inneburit en ekonomisk förmån för henne då möjligheten att hon skulle kunna tillägna sig smyckena var betydande eftersom hon var Olof Nordströms testamentstagare. Mottagandet av smyckena var även en otillbörlig förmån för hennes tidigare anställning som hemtjänstvårdare.

Lagrum: 9 kap. 5 § brottsbalken i sin lydelse före den 1 juli 2017 och nuvarande lydelse samt 10 kap. 5 a och c §§ brottsbalken

Enskilt anspråk/särskilda yrkanden

Dödsboet efter Olof Nordström har begärt att Petra Nettelbladt och Barbro Nettelbladt solidariskt ska betala skadestånd till dödsboet med 480 000 kr plus ränta enligt 6 § räntelagen från varje brottstillfälle (9 december 2014, 25 februari 2015,

25 februari 2015 och 2 januari 2017) till dess betalning sker. Begäran om skadestånd är hänförlig till åtalspunkt 1 såvitt avseende grovt bedrägeri och grovt ocker samt åtalspunkt 2.

Åklagaren har såvitt avser Petra Nettelbladt i andra hand, för det fall hon enbart döms för grovt tagande av muta, med stöd 36 kap. 1 § brottsbalken begärt att 480 000 kr ska förverkas från Petra Nettelbladt såsom utbyte av brott.

Åklagaren har såvitt avser Barbro Nettelbladt i andra hand begärt, med stöd av 9 § lagen om penningtvättsbrott, att de 198 079 kr som tagits i penningbeslag förverkas från Barbro Nettelbladt och att beslaget ska bestå till dess förverkandet verkställts, längst två månader efter domen vunnit laga kraft (2019-5000-BG14273-1).

Petra Nettelbladts inställning

Petra Nettelbladt har förnekat samtliga gärningar.

Petra Nettelbladt har gått med på att hon arbetat som hemtjänstvårdare hos Olof Nordström under tiden 2014 till november 2015 och att hon har bistått honom när han betalat räkningar. Hon har dock förnekat att hon olovligen använt hans bankdosa. Hon har inte ifrågasatt att pengar överförts från Olof Nordströms konto till Barbro Nettelbladts konto med de summor och vid de tidpunkter som anges i åtalet, hon har dock inte haft någon vetskap om överföringarna förrän i efterhand. Petra Nettelbladt har förnekat att hon utnyttjat Olof Nordströms lättsinne, oförstånd eller att hon påverkat honom att genomföra överföringar. Hon har inte heller mottagit några pengar från Olof Nordström på grund av sin anställning.

Petra Nettelbladt har gått med på att hon åtagit sig att förvara ett okänt antal smycken för Olof Nordströms räkning. Hon har dock inte fått någon ekonomisk förmån av det och smyckena har återlämnats till Olof Nordström.

Petra Nettelbladt har motsatt sig att betala skadestånd till dödsboet. Hon har enbart godtagit sättet att beräkna ränta som rimligt. Hon har vidare motsatt sig det i andra hand framställda yrkandet om förverkande.

Barbro Nettelbladts inställning

Barbro Nettelbladt har förnekat gärningarna.

Barbro Nettelbladt har gått med på att hon fått inbetalningar om sammanlagt 480 000 kr från Olof Nordström. Hon bestrider dock att inbetalningarna har föregåtts av något brott. Barbro Nettelbladt har inte haft uppsåt till att ta emot pengar som kommer från något brott.

Barbro Nettelbladt har motsatt sig att betala skadestånd till dödsboet. Hon har enbart godtagit sättet att beräkna ränta som rimligt. Barbro Nettelbladt har vidare motsatt sig yrkandet om förverkande och begärt att beslaget hävs till henne.

BAKGRUND

Olof Nordström, född 1941, hade hemtjänst under sina sista levnadsår. Olof Nordström avled i maj 2019. Hans närmste anhöriga var syskon och syskonbarn, varav Alexandra Rydelius är ett av syskonbarnen. Olof Nordström bodde i en lägenhet i Tyresö. Hans omsorgsbehov sköttes av Lindalens hemtjänst. Petra Nettelbladt jobbade på Lindalens hemtjänst från 2014 till november 2015, och var Olof Nordströms kontaktperson en stor del av denna tid. Barbro Nettelbladt är Petra Nettelbladts mamma. Både Petra Nettelbladt och Barbro Nettelbladt bor i Tyresö.

Olof Nordström hade ett konto i Skandinaviska Enskilda Banken. Från det kontot fördes vid fyra tillfällen pengar, totalt 480 000 kr, till ett konto som tillhör Barbro Nettelbladt och sedan vidare till ett annat av hennes konto. I april 2016 köpte Barbro Nettelbladt en bil för ca 164 000 kr som Petra Nettelbladt står som registrerad ägare till. Under perioden 23 februari till 5 juli 2017 gjorde Barbro

Nettelbladt tre överföringar till Petra Nettelbladt om sammanlagt 190 000 kr. Den 8 september 2018 gjorde Alexandra Rydelius en polisanmälan om misstänkt bedrägeri. Från Petra Nettelbladts konto fördes sedan sammanlagt 160 000 kr till Barbro Nettelbladts konto.

Olof Nordström hade ett bankfack. När bankfacket borrades upp fanns enbart ett testamente med Sjärräddningssällskapet och Petra Nettelbladt som testamentstagare i facket. Petra Nettelbladt har under hösten 2018 lämnat tillbaka smycken m.m. till Olof Nordström.

UTREDNINGEN

Alexandra Rydelius, Petra Nettelbladt och Barbro Nettelbladt har hörts. På åklagarens begäran har Gunnar Solberg (vän till Olof Nordström), Marika Råberg (arbetsledare på Lindalens hemtjänst) och Tulan Hakim (ekorevisor) hörts.

Åklagaren har lagt fram följande skriftliga bevisning:

- Lindalens hemtjänsts skriftliga regler för kontaktpersoner och rutiner för privata medel (åtalpunkterna 1–2)
- Fotografier av smycken och klockor (åtalpunkt 3)
- Testamente (åtalpunkt 3)

På Petra Nettelbladts och Barbro Nettelbladts begäran har Gunnar Solberg och Johanna Berglund (tidigare anställd på Lindalens hemtjänst) hörts.

Barbro Nettelbladt har även presenterat en erinran under förundersökning samt det svar som åklagaren lämnade som skriftlig bevisning.

De hörda personerna har sammanfattningsvis berättat följande.

Alexandra Rydelius

Hon hade tät kontakt med sin morbror när hon var yngre men kontakten avbröts runt 2012 i samband med att Olof Nordström skulle sälja sitt hus. Olof Nordström var vid god vigör vid den tidpunkten och skötte själv sin ekonomi. Han var dock inte så internetkunnig och kunde inte logga in på internetbanken. Deras kontakt återupptogs i augusti 2017. Under den tid de två inte hade kontakt hade Olof Nordström kontakt med andra anhöriga. När de återupptagit kontakten upplevde hon att hans korttidsminne hade försämrats, i övrigt var hans hälsotillstånd detsamma som år 2012. Hon upplevde också att han inte hade kontroll på sin ekonomi. Olof Nordström berättade att han fick hjälp av en person, Petra, från hemtjänsten med att betala räkningar och att han skrivit testamente till förmån för denna person. Han berättade att testamentet låg i bankfacket. Hon och Olof Nordström sökte nyckeln till bankfacket men hittade den inte. Olof Nordström berättade också att han gett Petra 30 000 kr och att Petra hade tillgång till bankkortet och kunde ta ut pengar. Olof Nordström kunde inte svara på hur Petra hjälpte honom. Alexandra Rydelius sökte bankdosan men hittade inte den. Hon valde då att spärra bankkortet och bankdosan samt gjorde en polisanmälan. De borrade upp bankfacket och Olof Nordström blev paff när smyckena inte låg där. Senare kom Gunnar Solberg och lämnade smyckena till Olof Nordström. Olof Nordström blev arg när hon gjort polisanmälan eftersom han gillade Petra. Alexandra Rydelius beställde ett kontoutdrag och det framgick då att det fanns överföringar på 140 000 kr respektive 150 000 kr från kontot. Olof Nordström kom inte ihåg det och blev bestört – han sa att han aldrig skulle ge bort så mycket pengar. Olof Nordström mindes inte att han hade träffat Barbro. Olof Nordström hade kontakt med en person som heter Anders Andersson som hjälpte honom att placera pengar. Olof Nordström hade även kontakt med en advokat om upprättade av testamente. Olof Nordström upprättade några olika testamenten. Olof Nordström var en person som trodde gott om alla.

Petra Nettelbladt

Under åren 2009 till 2015 arbetade hon på Lindalens hemtjänst. Hon hade ingen särskild utbildning men har gått internkurser inom bl.a. omvårdnad. Ingen av kurserna handlade om hur man hanterar en brukares ekonomi. Hon kände inte till policyn om hantering av egna medel. Hon har aldrig heller fått reda på att man som anställd inom hemtjänsten inte får ta emot gåvor. Hon var en av flera kontaktpersoner för Olof Nordström. Hon hade träffat honom många år tidigare på båtklubben. Han var en glad och mycket omtyckt person. Initialt var hans hjälpbehov inte så stort men det utökades under åren. Om hon skulle handla till Olof Nordström så följde han med. Hon hanterade inte hans bankkort. Efter det att hon slutade på Lindalens hemtjänst hade hon och Olof Nordström fortsatt kontakt; de hade en vänskapsrelation. Olof Nordström såg henne som dottern han aldrig fick. De kunde träffas flera dagar i veckan och åkte bl.a. på utflykter. Hon hjälpte Olof Nordström att betala räkningar på så sätt att hon hjälpte till med datorn; han knappade dock in informationen själv. Hon hade inget att göra med hans bankdosa. Hon vet inget om överföringar från Olof Nordströms konto till Barbro Nettelbladt annat än det hon fått veta efter polisanmälan. Olof Nordström pratade mycket om hennes mamma, hon vet att de två har träffats flera gånger. Hon upplevde det som att Olof Nordström var den som främst sökte kontakt. Hon vet att Olof Nordström under år 2014 skrev ett testamente till förmån för hennes mamma. I april 2016 fick hon en bil av sin mamma. De handlade bilen tillsammans och hennes mamma betalade. Hon frågade inte sin mamma varifrån pengarna kom. Hon har inte lämnat Barbro Nettelbladts kontonummer till Olof Nordström. Hennes mamma förde över pengar till henne; hon frågade inte varifrån pengarna kom. Hon fick efter polisanmälan veta att Barbro Nettelbladt fått pengar i gåva av Olof Nordström. Petra Nettelbladt insåg då att pengarna hon fått ursprungligen kom från Olof Nordström och hon förde då tillbaka pengarna från sin mamma eftersom hon inte ville ha pengarna då.

NACKA TINGSRÄTT

DOM
2019-12-12

B 3845-18

Avdelning 2

Olof Nordström hämtade smyckena han förvarade i bankfacket eftersom han inte ville att släkten skulle få dessa efter hans död. Han bad henne ta hand om föremålen och att hon vid hans frånfalle skulle lämna dessa till en advokat. Hon förvarade föremålen i samma påse hela tiden. En advokat ringde till henne och ville ha hennes personuppgifter. Hon förstod då att Olof Nordström skulle skriva ett testamente till förmån för henne vilket hon inte ville vara med om. Hon visste inte om testamentsförordnandet när hon mottog påsen med föremål. Gunnar Solberg, som var Olof Nordströms högra hand, visste om att hon förvarade smyckena. Hon lämnade smyckena till Gunnar Solberg som i sin tur lämnade dessa till Olof Nordström.

Åklagaren har i samband med förhöret med Petra Nettelbladt åberopat följande uppgifter som Petra Nettelbladt lämnat under förundersökningen.

När Petra började hos Olle betalade han sina räkningar genom att han skrev gireringsblanketter men han har sedan fått internetbank med bankdosa. Han har en dator men är inte alltid vän med den så Petra har hjälpt honom att trycka på knapparna för att få in rätt belopp och övrigt. (aktbil. 11 s. 119)

Petra tillfrågades om de 140 000 kronor som överförts till hennes mor.

Petra uppgav att det var Olle som velat ge Petra dessa pengar eftersom hon ställt upp för honom så mycket. De hade också en del gemensamma intressen så som en del konst och gamla saker. Petra uppgav att det är Olle själv som ringt till Barbro för att ta reda på hennes kontonummer. Petra fanns bredvid men det är Olle som talat med Barbro. Olle sa själv att han ville kringgå reglerna och om han satte in pengarna till Barbro så visste han att pengarna kom till rätt person.

Petra tillfrågades om hur hon själv kände inför detta?

Petra uppgav att hon tyckte att det var bra att Olle kände sig nöjd. Samma sak skedde vid överföringen på 150 000 kr i januari 2017. Det är Olle själv som velat överföra pengarna och också gjort det själv men Petra har funnit bredvid och knappat in siffrorna på bankdosa och dator. (aktbil. 11 s. 120)

PN: Nej. Mej eller mamma. Han har antagligen frågat eftersom han har fått, kontonumret...

FL: Mm. Så han hade alltså kontakt så mycket med din mamma, redan då i december 2014? Hade han träffat henne så mycket då?

PN: Nnnn ... inte träffat. Jag vet inte, om de har, alltså nu, åren går ju, jag försöker tänka tillbaka. Alltså jag vet inte om han hade speciell kontakt med mamma.

FL: Jag menar att han frågade henne, för jag menar, om hon inte känner honom...

PN: Men jag tror att, alltså jag vet inte, om det har varit så har det varit för han vill kringgå mej.

FL: Ja men, ändå, man ringer inte upp någon om man inte har träffat någon: Hej kan jag få ditt kontonummer jag tänkte...

PN: Nej, nej (Prat i munnen på varandra) Nej precis.

FL: Din mamma tar väl inte utan vidare där?

PN: Nej men har väl... ja, han har väl... frågat om det.

FL: Ja, men vem?

NACKA TINGSRÄTT

DOM
2019-12-12

B 3845-18

Avdelning 2

PN: Jag kan tänka mig att han bråkat och tjafsat och så har jag till slut sagt att, ja ja men då ringer vi till mamma, jag kanske sa så, jag kanske sa så, men då ringer vi till mamma så får du det. Jag kommer inte ihåg faktiskt, det kan ha varit så. Att jag, vi hade någon sådan där, för att få tyst på det och...

TYSTNAD

PN: För jag hade väl inte liksom...

FL: Mm.

PN: Det kan ha varit så att jag till slut gav med och sa, jamen då ringer vi. Eller så har han fått någon att ringa, jag kommer inte ihåg. Det är så längesedan, jag kommer faktiskt inte ihåg. Det har varit många vändor med honom. (aktbil. 11 s. 127–128)

Petra Nettelbladt har i samband med att uppgifter från förhören redovisats att polisen som höll förhöret inte redogjorde för vilka summor de frågade om. Hon och poliserna har därför pratat om olika saker.

Barbro Nettelbladt

Hon hade träffat Olof Nordström tidigare men träffade honom ute år 2012 eller 2013. De hade många gemensamma intressen och hade mycket att prata om. De fick en fin relation. De har träffats många gånger, hon uppskattar det till ca 10 – 15 tillfällen. De har även haft kontakt per telefon. Olof Nordström ville ge henne en gåva eftersom de hade en så fin relation. Hon fick då 140 000 kr. Hon visste att Olof Nordström hade velat ge Petra Nettelbladt pengar men att hon inte ville ha dessa. Barbro Nettelbladt berättade inte om gåvan för någon. Hon fick sedan flera gåvor av Olof Nordström. Han ville ge henne pengarna, han hade ingen annan. Hon måste ha gett honom sitt kontonummer; hon minns dock inte när. Olof Nordström ville att Petra Nettelbladt skulle ha en bättre bil. Barbro Nettelbladt tyckte inte att det var konstigt att hon betalade bilen. Hon hade inkomster så hon klarade sig, dessutom har barnens pappa hjälpt henne med pengar ibland. Hon gav pengar vid tre tillfällen till Petra Nettelbladt; det kunde dock lika gärna ha varit något annat av hennes barn som fått pengarna. Hon kände aldrig att det var Petra Nettelbladts pengar som hon fick. Hon har aldrig försökt påverka Olof Nordström att ge henne något.

NACKA TINGSRÄTT

DOM
2019-12-12

B 3845-18

Avdelning 2

Åklagaren har i samband med förhöret med Barbro Nettelbladt åberopat följande uppgifter som Barbro Nettelbladt lämnat under förundersökningen.

BN sade att Olle har hon väl träffat 2–3 gånger på sin höjd, som de träffats tillsammans, sedan har han ju ringt någon gång, när Petra hade som mest så fick han ringa och prata och det var inte heller speciellt många gånger. Hon hade jättemycket att göra och han kunde ringa 40 ggr om dagen till Petra när det var som värst. BN sade att Petra kunde säga att han kunde ringa till henne, det är en snäll gammal man. Det är förskräckligt det som hänt. (aktbil. 11 s. 114)

Petra har berättat för Barbro att Olle vid flera tillfällen tjatat på henne om att hon skulle köpa ny bil. Det stämmer att Barbro i april 2016 betalade för en bil vid Riddermarks i Tyresö. Pengarna som hon betalade med var de som hon tidigare fått överförda från Petra eller Olle. Barbro hade aldrig kunnat betala för en bil till Petra om inte dessa pengar funnits. Dessutom har inte Barbro överhuvudtaget den ekonomin att hon kan köpa bilar till sina barn. Hon vill dessutom vara rättvis mot barnen, att om ett barn får något så vill hon gärna ge de övriga två ungefär likvärdigt. (aktbil. 11 s. 104)

Förhørsledaren sade att varje gång pengarna kommit in på Barbros -796 konto (konsumtionskontot) har hon samma dag eller någon dag senare satt över dem till sitt sparkonto – 812. Ja, men det var ju för att de skulle ligga där, det var ju inte mina pengar, det var ju Petras pengar och det handlade ju också om att Petra egentligen inte ville ta emot de här pengarna, därför fick de bara ligga där, sade Barbro.

FL: Så hon ville inte ta emot pengarna och ändå säger du att du visste att Olle ville ge Petra pengar.

BN: Ja precis, men hon ville inte för hon tyckte liksom att hon kunde hjälpa Olle ändå. Men varför skickar hon inte tillbaka pengarna till Olle, sade FL.

BN: Olle är ju inte bara en person som man bara gör upp någonting med, han blev jättebesviken och ledsen över att hon inte ville ta emot pengar. Han kunde bli väldigt arg, han har ganska mycket humör och är absolut inte dum i huvudet på något sätt utan var väldigt klar över det han tyckte och tänkte så att det inte var så lätt att handskas med honom alla gånger.

FL: Men då förstår jag fortfarande inte, varför satte han pengarna till dej och inte till Petra?

BN: Det var väl för att Petra inte ville och han tyckte, ja då får det vara hos din mamma då.

FL: Men hur fick han reda på ditt kontonummer?

BN: Det hade jag väl uppgett i så fall till Petra, för att Petra var ju med honom.

FL: Så att Petra säger till dej att "Olle vill sätta in pengar till mej, ge mig ditt kontonummer så han kan sätta det till dej", menar du så?

BN: Jamen alltså han... Petra måste ju ha frågat mej om kontonumret, såklart, eftersom det är insatt där, så det är ju ganska klart.

FL: Okej

BN: Men, men det var ju någonting mellan Olle och Petra

FL: Jaha.

TYSTNAD

FL: Mm. Så då tycker du att det är okej. Petra vill inte ha pengarna...så då säger hon, kan du ge mig kontonumret ditt, så får Olle sätta det på ditt konto.

BN: Nej det var ju Olle som ville det.

FL: Nej Petra sa att Olle vill sätta det, hon vill inte ha pengarna, men ändå så lämnar hon ut ditt kontonummer.

BN: Olle var ingen lätt person och hade han bestämt sig för något, han kunde bli riktigt arg för att, och liksom känna sig kränkt, för att man inte gjorde som han sa ungefär, därför att han var en bestämd herre, eller är en bestämd herre hoppas jag fortfarande, fast jag inte har kontakt

FL: Men ändå, då är ju du medveten om att Petra vill inte ha pengarna och sedan säger hon att, men Olle kommer att sätta in pengar och sätta det på ditt konto och då ger du henne kontonumret så att Olle kan sätta in det på ditt konto istället, fast hon inte vill ha pengarna. Är det inte konstigt?

BN: Ja alltså jag tycker inte att det är konstigt därför att det var ju Olles vilja, det var ju inte...ja jag kan ju inte förklara det där. Det var ju Olles vilja liksom, som det blev som det blev. Det var ju inte någon annans vilja.

FL: Nej men ändå, om hon inte vill ha pengarna, varför medverkar du till detta?

BN: Alltså för mig så var det ju inget konstigt därför att jag har ju, pengarna sitter ju på kontot och jag har ju aldrig rört den biten överhuvudtaget. Det som Petra var rädd för i det sammanhanget, det är ju Olles släkt som har visat fruktansvärda tendenser vid tidigare tillfällen. (aktbil. 11 s. 107–109)

Barbro Nettelbladt har i samband med att uppgifter från förhören redovisats uppgett att de uppgifter hon lämnat vid förhandlingen är de som stämmer. Förmodligen är det så att hon och Olof Nordström pratat om kontonummer.

Gunnar Solberg

Han kände Olof Nordström sedan många år och de var bra vänner. Olof Nordström var alltid klar i huvudet men hade vissa fysiska besvär. Periodvis blev Olof Nordström deprimerad och sökte mycket stöd hos Gunnar Solberg. De två hade en tät kontakt. Olof Nordström var dock ensam och hade ofta ingen annan att prata med än personal från hemtjänsten. Gunnar Solberg lärde känna Petra Nettelbladt när han besökte Olof Nordström. Olof Nordström var jättenöjd med henne. Olof Nordström berättade att Petra Nettelbladt kunde komma förbi när han skulle betala räkningar, han knappade in på datorn men behövde hjälp. Han har bevittnat flera av Olof Nordströms testamenten. Ett av testamentena var till förmån för Barbro Nettelbladt; Olof Nordström sa att hon var en halvsyster i Östersund. Han vet att Olof Nordströms relation till sina systrar var dålig. En dag kontaktade Petra Nettelbladt honom och frågade om han kunde lämna en påse med ett förseglat kuvert till Olof Nordström vilket han också gjorde.

Marika Råberg

Hon arbetar på Lindalens hemtjänst som verksamhetsansvarig, hon var tidigare samordnare. Under tiden 2012 – 2018 förekom inte internutbildningar för de anställda. En kontaktperson har mest kontakt med brukaren och ser till helheten. Hemtjänsten hjälper brukarna med inköp. Antingen sker det med kontanter eller med kort. Det är aldrig tillåtet att ta emot gåvor från en brukare, annat än mindre

gåvor som choklad eller blommor. På arbetsplatsmöten brukar sådana frågor emellanåt dryftas. Det går inte att arbeta på Lindalens hemtjänst utan att veta att man inte får ta emot gåvor.

Tulan Hakim

Hon har gått igenom Barbro Nettelbladts två konton och sammanställt in- och utbetalningar. Det finns en mellanskillnad på ca 116 000 kr där det inte gått följa vart pengarna tagit vägen.

Johanna Berglund

Hon arbetade tidigare på Lindalens hemtjänst. På kontoret fanns ett kassaskåp där brukares kort och kontanter förvarades. Hon kunde handla själv till brukaren utan att denne följde med. Hon har aldrig fått någon information om hur hon skulle hantera en brukares ekonomi. Hon har även arbetat hos Olof Nordström. Såvitt hon förstod så skötte han om sin egen ekonomi men att en vän hjälpte honom.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Beviskravet i brottmål är mycket högt; för fällande dom ska det vara ställt utom rimligt tvivel att det gått till på det sätt som åklagaren påstår. Rimliga hypoteser som ger alternativa förklaringar till ett händelseförlopp ska kunna uteslutas. Det är åklagaren som har bevisbördan för samtliga omständigheter som påstås.

Bedömningen av om ett åtal är styrkt ska grundas på den bevisning som parterna presenterat för rätten vid huvudförhandlingen (30 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken). Åklagaren har hänvisat till och åberopat sådant som antecknats i förundersökningen. Vid bedömningen av sådana uppgifter måste beaktas att förhör under förundersökningen inte sker med sådana rättssäkerhetsgarantier som gäller vid förhör inför en domstol och i parternas närvaro; det finns utrymmet för

oklarheter och feltolkningar Berättelserna under förundersökningen ska därför värderas mot den bakgrunden (se rättsfallet NJA 2015 s. 702).

Bestämmelsen om bedrägeri återfinns i 9 kap. 1 § brottsbalken. För att det ska föreligga ett bedrägeri krävs att vissa förutsättningar är uppfyllda. För det första ska någon ska ha förmedlat en oriktig uppfattning till någon annan (vileledande). Den vileledde ska hysa en oriktig föreställning kring den disposition han förmås att utföra. Genom vileledandet ska någon ha förmåtts göra en handling eller underlåtenhet som medför en förmögensöverföring. Förmögensöverföringen ska ha medfört vinning för gärningsmannen och skada för den vileledde. Med vinning för gärningsmannen jämföras även sådan vinning som gärningsmannen avsiktligt berett annan (23 kap. 7 § brottsbalken). För bedrägeriansvar krävs uppsåt till alla rekvisit som krävs för brottet.

Brottet ocker förutsätter att gärningsmannen vid avtal eller annan rättshandling utnyttjat någon annans trångmål, oförstånd eller beroendeställning till att bereda sig egen förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen (9 kap. 5 § brottsbalken). Det krävs att gärningsmannen ska ha utnyttjat situationen och på något sätt förmått eller påverkat den andre att företa rättshandlingen. För att gärningsmannen ska anses ha begagnat sig av någon annans underläge eller svaghet krävs, om rättshandlingen utgörs av gåva, att gärningsmannen med utnyttjande av situationen på något sätt har förmått eller påverkat den andre att ge gåvan (se rättsfallen NJA 1981 s. 718 och 2013 s. 1130). Liksom bedrägeribrottet är det likställt att bereda annan förmån (23 kap. 7 § brottsbalken).

Om en arbetstagare tar emot, godtar ett löfte om eller begär en otillbörlig förmån för utövningen av anställningen begår han eller hon brottet tagande av muta (10 kap. 5 a § brottsbalken). Bestämmelsen tar sikte på var och en som är arbetstagare såväl inom offentlig som privat verksamhet. Det krävs att det föreligger ett tjänstesamband mellan mottagandet och förmånen.

Den som tar emot pengar från brottslig verksamhet i syfte att dölja att pengarna kommer från sådan verksamhet eller för att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller värdet av den begår han eller hon penningtvättsbrott (3 § lagen om straff för penningtvättsbrott). En förutsättning för penningtvättsbrott är således att det föregåtts av ett förbrott. Alla brottstyper som kan ge upphov till ekonomisk vinning genom ett brottsligt förvärv eller genom ett berikande utgöra ett förbrott till straffbar penningtvätt (prop. 2013/14:121 s. 45).

Vad är utrett om händelseförloppet?

Det är utrett att det under perioden 9 december 2014 till den 2 januari 2017 skett fyra överföringar om sammanlagt 480 000 kr från Olof Nordströms konto till ett konto som tillhör Barbro Nettelbladt. Merparten av medlen har kort tid efter de inkommit på Barbro Nettelbladts konto förts vidare till ett annat av Barbro Nettelbladts konto. Det är vidare utrett att Petra Nettelbladt arbetade som Olof Nordströms hemtjänstvärdare i vart fall under perioden 2014 – november 2015.

Barbro Nettelbladt har uppgett att Olof Nordström ville ge henne pengarna i gåva och att Petra Nettelbladt inte visste om detta. Petra Nettelbladt har tillbakavisat all vetskap om överföringarna som skett från Olof Nordström till hennes mamma. Både Barbro Nettelbladt och Petra Nettelbladt har lämnat delvis andra uppgifter vid polisförhör där de tillstått viss vetskap om överföringarna och berättat omständigheter kring hur Olof Nordström fått del av Barbro Nettelbladts kontonummer. Som redovisats ovan ska sådana uppgifter dock värderas med viss försiktighet.

Olof Nordström har avlidit och hans inställning till överföringarna och de närmare omständigheterna kring dem är därför inte kända. Det är en stor brist i målet och påverkar utgången. Alexandra Rydelius har uppgett att Olof Nordström blev bestört när han såg kontoutdrag där överföringarna framgick och att Olof Nordström sagt

att han aldrig skulle ge bort så mycket pengar. Även om det inte finns anledning att ifrågasätta Alexandra Rydelius uppgifter utgör dessa inte tillräcklig utredning för att Olof Nordströms inställning till överföringarna ska anses klarlagd. Personer som hörts under huvudförhandlingen har dessutom redovisat olika uppfattningar om Olof Nordströms hälsotillstånd och minnesförmåga. Alexandra Rydelius har berättat att Olof Nordströms närminne sviktade år 2017 och att han hade ett behov av hjälp med ekonomin medan Gunnar Solberg berättat att Olof Nordström fungerade ganska bra. I avsaknad av annan utredning är det inte utrett att Olof Nordström under den tid som åtalet omfattar hade minnesproblem eller ett stort hjälpbehov beträffande ekonomiska frågor. Utredningen talar snarare för att Olof Nordström hade förmåga att hantera sin egen ekonomi.

Bedömning av åtalspunkt 1 och 2

En fråga tingsrätten ställt sig är varför en person ger sammanlagt närmare en halv miljon kronor i gåva till en person han känt en kortare tid? Barbro Nettelbladt som mottagit medlen har inte lämnat någon vettig förklaring till överföringarna. Tingsrätten ställer sig också mycket frågande till Petra Nettelbladts uppgifter om att hon saknat kännedom om transaktionerna. Den som är åtalad för brott har dock inte någon förklaringsbörda utan det är åklagaren som ska visa de omständigheter som påstås, dvs. att Petra Nettelbladt på olika sätt utnyttjat Olof Nordström belägenhet.

Åtalet beträffande bedrägeri får uppfattas som att Petra Nettelbladt vilselett Olof Nordström genom att använda hans bankdosa och göra överföringar. Den utredning som åklagaren lagt fram ger inget stöd för att Petra Nettelbladt olovligen använt sig av Olof Nordströms bankdosa och sina kunskaper om hans bankuppgifter för att göra överföringar från hans konto. Det saknas därför förutsättningar att döma Petra Nettelbladt för förstahandsyrkandet om grovt bedrägeri.

Tingsrätten prövar därför yrkandet som åklagaren lagt fram andra hand. Den utredning som åklagaren presenterat ger inte heller, med det höga beviskrav som

gäller i brottmål, stöd för att Petra Nettelbladt på något sätt påverkat Olof Nordström att genomföra banköverföringarna. Det finns därmed enligt tingsrättens mening inte förutsättningar för att döma Petra Nettelbladt för grovt ocker.

Åklagaren har ansett att överföringarna till Barbro Nettelbladt i vart fall ska betraktas som brottet tagande av muta. En grundläggande förutsättning för ansvar för mutbrott är att det finns ett samband mellan mottagandet av gåvan och mottagarens anställning – det ska finnas ett så kallat tjänstesamband. Det kan finnas flera samband mellan givaren och mottagaren, till exempel även ett vänskapsförhållande. Om gåvan – uteslutande eller i allt väsentligt – haft sin grund i ett personligt förhållande är handlingen inte straffbar. För tjänster inom vården innebär dock intresset av särskilt integritetsskydd att det på detta område inte bör ges något större utrymme för sådana situationer där ett vänskapsförhållande har uppstått och den enskilda vårdtagaren genom gåva vill uttrycka sin uppskattning av vårdaren. Sådant utrymme kan ges endast om den väsentliga anledningen till gåvan är en personlig relation utan samband med vårdarens tjänst (se rättsfallet NJA 1985 s. 477). För egendom till tillfallit en arbetstagare inom vården krävs således att det föreligger alldeles speciella förhållanden för att det inte ska anses utgöra belöning för tjänsteutövningen (se rättsfallet NJA 1987 s. 604).

Tingsrätten konstaterar att Petra Nettelbladts anställning som hemtjänstvårdare upphörde i november 2015. Två av banköverföringarna ägde rum efter den tidpunkten. Även ersättningar som skett efter avslutad anställning träffas av bestämmelsen om muta – en förutsättning är dock att gärningsmannen mottagit förmånen i sin egenskap av tidigare anställd och inte som privatperson. Inget i den utredning som åklagaren presenterat ger stöd för att banköverföringarna under år 2016 och 2017 hade något samband med Petra Nettelbladts tidigare anställning. Vid tidpunkten för de två första banköverföringarna arbetade dock Petra Nettelbladt som Olof Nordströms hemtjänstvårdare.

För att brottet tagande av muta ska vara aktuellt krävs även att det är utrett att den egentliga mottagaren för överföringarna var Petra Nettelbladt. Det förutsätts att mottagaren dels känner till att förmånen kommit i hans eller hennes besittning, dels har gett uttryck för en vilja att behålla eller disponera över den på annat sätt (se prop. 2011/12:79 s. 13 f.). I den utredning som åklagaren lagt fram är det enbart uppgifter som lämnats av de tilltalade under förundersökningen som ger visst stöd för att Petra Nettelbladt hade vetskap om överföringarna till Barbro Nettelbladt. Med det höga beviskrav som gäller i brottmål utgör dessa uppgifter inte tillräckligt stöd för att fälla till ansvar för brottet tagande av muta. Åtalet för grovt tagande av muta ogillas därför. Det innebär att Petra Nettelbladt inte döms för något brott och hon frikänns från åtalet i åtalspunkt 1.

Mot bakgrund av att åtalet mot Petra Nettelbladt ogillas i sin helhet är det inte utrett att de medel som Barbro Nettelbladt mottagit på sitt konto härrör från brottslig verksamhet. Därmed finns inte förutsättningar att döma Barbro Nettelbladt för penningtvättsbrott. Åtalet i denna del ogillas därför. Det innebär att Barbro Nettelbladt inte döms för något brott.

Bedömning av åtalspunkt 3

Det är utrett att Petra Nettelbladt mottagit en påse med föremål (smycken och klockor) från Olof Nordström. I avsaknad av annan utredning läggs Petra Nettelbladts uppgifter till grund för bedömningen i denna del. Petra Nettelbladt har uppgett att Olof Nordström bad henne förvara föremålen fram till hans död. Åklagaren har inte visat att Petra Nettelbladt utnyttjat Olof Nordströms situation till att själv få en ekonomisk förmån på något sätt. Det är inte heller utrett att Petra Nettelbladts mottagande av föremålen var hänförligt till hennes tidigare anställning som hemtjänstvårdare eller att hon hade för avsikt att behålla eller disponera över föremålen på annat sätt. Åtalet för grovt ocker och grovt tagande av muta ogillas därför.

Begäran om skadestånd och förverkande

Begäran om skadestånd grundas på att Petra Nettelbladt och Barbro Nettelbladt döms för brott. Eftersom åtalen mot dem båda ogillas saknas grund för skadeståndsskyldighet. Dödsboet efter Olof Nordströms begäran om skadestånd avslås därför.

Av samma skäl ogillas åklagarens begäran om värdeförverkande från Petra Nettelbladt.

Under förundersökningen har pengar tagits i beslag från Barbro Nettelbladt. Eftersom åtalet mot henne ogillas ska även beslaget av pengar hävas till förmån för henne.

Övriga frågor*Ersättning för rättegångskostnader*

Vad försvararna begärt i ersättning är rimligt. Clas Jörgensens ersättning justeras dock på grund av en felräkning. Med hänsyn till utgången ska kostnaden för försvararna stanna på staten. Det gäller även den ersättning som tingsrätten tidigare beslutat om till det målsägandebiträde som företrädde Olof Nordström fram till hans död.

Frihetsberövande

Petra Nettelbladt har varit frihetsberövad under mer än ett dygn. Avräkningsunderlag bifogas domen.

NACKA TINGSRÄTT

DOM
2019-12-12

B 3845-18

Avdelning 2

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (TR-01)

Överklagandet adresseras till Svea hovrätt men ges in till tingsrätten senast den 2 januari 2020.

Anna Eleblad

I avgörandet har rådmannen Anna Eleblad samt nämndemännen Kerstin Malmström, Karin Lundbeck och Ulf Idermark deltagit. Rätten är enig.

Underlaget avser

Person-/samordningsnummer/födelsedatum 19680212-0623	Datum för dom/beslut 2019-12-12
Efternamn Nettelbladt	Förnamn PETRA Susanne

Personen har under en sammanhängande tid av minst 24 timmar varit frihetsberövad* i Sverige eller utomlands med anledning av brott som prövats i målet eller som påföljden avser. Frihetsberövandet har ägt rum under nedan angivna tider.

*på sätt som avses i 2 § lagen (2018:1250) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande

Frihetsberövad

Frihetsberövandet hävt/upphört/avbrutet
(lämna tomt för ett frihetsberövande som pågår)

2018-06-18	2018-06-19
------------	------------

Samtidig verkställighet av påföljd i annat mål

- ☐ Kriminalvården har underrättat domstolen om att personen har påbörjat verkställighet eller har verkställt påföljd i annat mål under den tid som han eller hon varit berövad friheten (2–4 §§ förordning (2019:96) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande).

Tidigare frihetsberövanden av betydelse för avräkningen

- ☐ Domstolen har i avgörandet helt eller delvis undanröjt påföljden i tidigare dom, beslut eller strafföreläggande, och det finns uppgifter om frihetsberövanden i tidigare meddelade domar, beslut eller avräkningsunderlag som har betydelse för avräkningen.

Observera: När domstolen lämnar domen/beslutet eller domsbeviset till Kriminalvården ska tidigare domar/beslut med eventuella avräkningsunderlag och avräkningsunderlag enligt 12 a § strafföreläggandekungörelsen bifogas, om det finns uppgifter där som har betydelse för avräkningen (3 § 4 förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.).

Underskrift

Namnförtydligande

Hur man överklagar

Dom i brottmål, tingsrätt

TR-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis.

Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen, och det är kopplat en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd för skadeståndsdelen om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Underlaget avser

Person-/samordningsnummer/födelsetid 19680212-0623	Datum för dom/beslut 2019-12-12
Efternamn Nettelbladt	Förnamn PETRA Susanne

Personen har under en sammanhängande tid av minst 24 timmar varit frihetsberövad* i Sverige eller utomlands med anledning av brott som prövats i målet eller som påföljden avser. Frihetsberövandet har ägt rum under nedan angivna tider.

*på sätt som avses i 2 § lagen (2018:1250) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande

Frihetsberövad

Frihetsberövandet hävt/upphört/avbrutet

(lämna tomt för ett frihetsberövande som pågår)

2018-06-18	2018-06-19
------------	------------

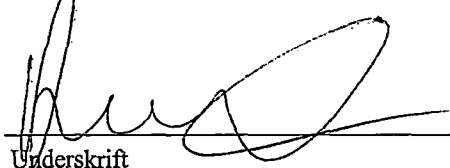
Samtidig verkställighet av påföljd i annat mål

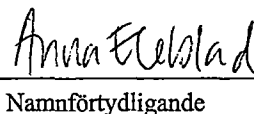
- ☐ Kriminalvården har underrättat domstolen om att personen har påbörjat verkställighet eller har verkställt påföljd i annat mål under den tid som han eller hon varit berövad friheten (2–4 §§ förordning (2019:96) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande).

Tidigare frihetsberövanden av betydelse för avräkningen

- ☐ Domstolen har i avgörandet helt eller delvis undanröjt påföljden i tidigare dom, beslut eller strafföreläggande, och det finns uppgifter om frihetsberövanden i tidigare meddelade domar, beslut eller avräkningsunderlag som har betydelse för avräkningen.

Observera: När domstolen lämnar domen/beslutet eller domsbeviset till Kriminalvården ska tidigare domar/beslut med eventuella avräkningsunderlag och avräkningsunderlag enligt 12 a § strafföreläggandekungörelsen bifogas, om det finns uppgifter där som har betydelse för avräkningen (3 § 4 förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.).

Underskrift

Namnförtydligande